

محراب

افشاری ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعه در

شیمدیلک آیده بر نشر اولدور

مضامین

- دین تدریسی « معمار له مصاحبه » یوسف ضیا
مصر ماصالی « امیر علاءالدینک عشق رؤیاسی » قمریه حسین
سجده عشقکده سمیر جمال اورنوس
« ابن خلدون » ده اجتماعات « صوک » ضیاءالدین فخری
آناطولیده معدنی حور سم ، شرف
تاریخ حکمتده : صوفیون طاهر مریم
مستصوفه سوزلریم ، تصوفک ظفرلریم « شیخ صفوت افندی به جواب » از میرلی اسماعیل مفری
سیماونه قاضیسی اوغلی « شیخ بدرالدین » شرف الدین

« ابن خلدون » ده اجتماعيات

— مابعد و ختام —

— ۸ —

کتابك صوك فصلنده ره آلاست متفکر ، خرافاته هجوم ایدیور . چونکه کوریورکه کندیسک سیاسی - اجتماعی نظریه‌لری دینک نظریاتیه تطابق ایتیهور . بونقطه ده حس ایدرسکزکه اختیارمسلمانک دینی شعوری اویانمش ، حقیقت مسئله سنده پیغمبرک حدیثلرینه مغایر اوله رق ایلری سوردیکی فکرلردن دولایی کندیسنی تکذیر ایتشدیر .

اوزمان ابن خلدون بوتون غیرتنی ایکی شیء آراسنده کی تطابق وتوافقی تأمیننه حصر ایدیور ، کندی کشفلرینک ، قرآنک مقدس نصاریله متضاد اولدیغی حقنده دلیللر تدارکنه چالشیور ؛ « یالکز قوتلی براتحاد ، برفرقه نک حاکمیتنی تأمین ایده بیلیر . قوتلی برفرقه یه استناد ایتکسزک قانونک علیهدارلرینی تجزیه ایتک غیرقابلدیر » دیکر طرفدن حضرت پیغمبر فرقه جیلغه متعلق خصوصاتی رد ایدیور ، بونلردن چکنمکه امر و یریور و دیورکه « الله امر ایتشدیرکه قبل الاسلام روحلرکزی املا ایدن کبروغروری ترک ایدیکز . اکنجیکز ، آللهدن اکچوق قورقاندیر . کذا بیلورزکه جناب حق کندیلرینی مادی رفاهه و ذوقه مبتلاقیلان ، رحم وعدالتی ترک ایدن حکمدارلری تلغین ایتشدیر . فی الحقیقه پیغمبرک ایستدیکی شی بوتون انسانلری دینی بر آهنکه ادخال ایتمکدی . چونکه اوکا کوره بوعالم ، آنحق اوتته کی عالمه حکمک ایچون برکچیددر . بوکچوشک غایه سنه وصول ایچون ضروری عمللرک تدارکی لازمدر . بناء علیه حضرت پیغمبر بعض حرکاتی مدافعه ، بعضیلرینی تلغین ، بعضیلرندن اجتنابی امر ایدیورسه بوندن او حرکتلری بوسبوتون قلع ایتمش اولسی نتیجه سنی چیقار ماملیدر . او ، یالکز بوحرکتلرک ممکن اولدیغی قادار حقیقت علاقه و غایه سیله اجراسنی آرزو ایتشدیر »

غرب علنک ، سیاست علمنده ، بوکونکی حکومت آداملریله عینی ذهنیتده اولدیغی کوریورز . حکومت و یردیکی عقلی نصیحتلرک قرآنی نصوص ایله مطابق اولدیغی سویله یرک موافقتی برتاویل ایله سیاستی و دینی تألیفه چالشمشدر . بزم دیندار حکومت آداملر مزکده کلیسا ایله قارشیلادیرلرقلری زمان یاپدقلری حرکتلر بوندن باشقه میدر ؟ زوره کلدکلری

زمان كوچوك بر هديه ويرهرك كليساچيلردن كندى كناهلرينك عفوئنى طلب ايدرلر .
بومسئلهده ، خلاصه ، دائما شو كوچوك له ضرب مثلى خاطرلايكز : ايكي مومدن بريسنى
شيطانه ، بريسنى ده الله ويريكز .

ابن خلدونك بوسىال تفسيرى ديكر برنقطه نظر دنده شايان دقتدر . بوراده خرافاتدن
صيريلش ، حر بردكانك دوره حاكم اولان اخلاق ودينى فكرلر ايله نصل مجادله يه كيريشديكى
كورويورز . اكر ابن خلدون زماننده بر سانسور ، مطبوعات اوززنده هرهانكى بر معايه
اولسهيدى شهبه سز حكومت حقنده بو قدر حر وره آليست فكرلر درميان ايدهميه جكدى .
زيرا سانسورك مقاصلى قارشوسنده ويا عدليهك تعقيباتى اوكنده بولنه جكدى .

بو دورده زجرى ، احتياطى اولان عدلى واسطه لرك نهدن عبارت اولديغنى بيلمه يورز .
مع مافيه برسبب واردى ، وبوسبب بزم اندلسلى متفكر مزه مدهش بر قورقو ايراث ايد يوردى :
قرآنى قدسيك محافطى اولان « جامع » ايله بونك تحت حمايه سنده بولونان رسمى اخلاق .
ابن خلدون بونلره ظاهرى بر صورتده قارشى كلمه يور ، بونكه برابر ره آليست فكرلرينى
اظهار ايتكده استعجال كوستريوردى ، وقارته سياستك دينى حكملر و قرآنى نصلر ايله
تصادم ايتمديكى ادعا ايد يور وبوقناعتى ويرمكه چالشيوردى . بو نقطه نظر دن ابن خلدون
تام معناسيله معاصر بر متفكر عد ايديله بيلير ، آنا قردينك تلقى ايدلمكسز ين پك اعلا
آرامزده ياشايه بيلير .

سياستى ودينى تاليف مسئله سى بوكون حكومت آداملرى طرفندن تطبيق و اعمال
ايديلن بر صنعت دكلى در ؟ ابن خلدونده بو صنعتك ماهيتنى بيلور ، اونكه اجر اى عمل
ايد يور ، ايديله سنى ايسته يوردى .

ابن خلدون فرقه انضباطنه ، فرقه نك سياستده اهميته اشارت ايتمىدر . اوكا كوره
سياسى حياتده فرقه ، بالنتيجه فرقه موفقيتى قوتلى بر عاملدر . ديكر طرفدن بو ، دينك
وصايا و نصايحنه مغايردر . فى الواقع يوقاريدى سويلديكمز كى پيغمبر صنف و فرقه فكرلرينى
رد ايد يور و هر نوع انحصار جياق - *exclusivisme* كى رينه صنف و فرقه فرقى
كوزه تمكسز ين سومك امر ايد يور . بوراده سياسى ودينى نقاط نظر آراسنده بر تاليف
وجوده كتيرمك ايچون باقكز ابن خلدون نصل بر تفسير ياپيور : « پيغمبرك رد ايتديكى بو
فكر انسانه غرور ويريوردى . پيغمبرك ايتديكى شو ايدى : انسانلرى صويلر ينك

بويوكلكنن طولاي تفاخر دن ، ديكزلرينك ضررينه انتفاعدن منع ايتك . چونكه بويله
 بر خط حرکت اوتەکی عالمده هيچ بر منفعت تأمين ايتمز . فقط بز فرقه وصنف فکري
 آنجق حقيقت علاقه سيلاه والله خدمت يولنده استعمال ايدرسەك بونده وسيله اترا ماوله جق
 هيچ بر شي بولنه ميه جقدر » کوروليوزکه اون درنجي عصرده بر عرب اجتماعياتچيسي ،
 اجتماعي حياتك ديني تجلياتي اوکنده ، مشكل بروضعيتده بولونيور . هر نه قدر عدلي وسياسي
 تعقيات يوقدي ايسه ده علملرينك حقيقتني بوتون سربستيسي ايله ايضاح ايدەم يوردی ،
 زیرا قارشيسنده پيغمبري وقرآني ، يعني حر دوشونلري قونطرول ايدن الله محبلريني ،
 بوليوردی . طبعي ايله فکرلري قرآن کریمك سوزلريله مطابق دکلدی . بوکونده بعض
 مفهوملارك صارصيلمسندن قورقان حکومت عيني رولي اوينامايورمی ؟ .

- ۹ -

حقوق سياسي عالملرينك حسابي وروحاني قوتلارك منشائنه عائدافكار ونظرياتی بشيوز
 سنه اولكي بر عرب اجتماعياتچيسنده ، يعني ابن خلدونده کورپورن « دين ، پيغمبرك تولومندن
 صوکر ، اونی تمثيل ايدن برخليفه يه محتاجدر . بو خليفه مؤمنلارك يوكسك حقيقتارله مطابق
 ياشامالرينه نظارت ايتك مجبوريتنده در . ديكر طرفدن انسانلارك بعض مشروع حكومتلر
 تحت اداره سنده ياشامق ايچون بر جماعت حالنده طويلاندقلريني ده بيليورز . کنديلريني
 کندي رفاهلري استقامتنه سوق ايدن وينه کنديسي ايچون مضر اولان شيلردن اجتناب
 ايتديرەن بر شخص ايله اکتفا ايدمه زار . بو شخص يا حکمدار ويا قرالدر . صوکرالري
 اسلاميت غير مؤمنلره قارشى حربى و اونلري اهتدايه اجبار ايتمکي امر ايتديکندن اسلامده
 ايکي قوت تأسس ايتمشدر . جسماني وروحاني اولان بوايکي قوت اسلامي غايه لرك تمامي
 اجراسي نقطه نظرندن متقابلا بربرينك معاريفدرلر » « ديكر دينلر بوتون انسانيته خطاب
 ايتمز وتضييق ايله اهتدا ايتتمزلر . بناء عليه اونلرده دين ايچون حرب ، في سبيل الله مجاهده
 يوقدر . بونك ايچوندرکه ديكر ايمراطورلقلرده روحاني رئيسلر جسماني مواد ايله مشغول
 اولمازلر . اوراده جسماني قوت ، کنديسي بر تصادف ويا انتخاب ويا خود برانتقال ايله اکتساب
 ايدن شخصيتلرك النه براقيلمشدر . »

عصر مزدهده ايکي قوت مسئله سي و مختلف حكومتلرده بونلر آراسنده موجود مناسبات
 باشقه درلو دوشونولمه مکده در . دارالفنونلر مزدهده ايضاح طرزلري بوندن آيري بر شي

دکدر . محقق اولان شودر که حقوق سياسيه عالميرندن اول ابن خلدون ، اون دردنجي عصرده ، مسئله ي حقيله واطرافيله ايضاح ايتشدرد . قبول ايديله جک باشقه بر نقطه ده اجتماعي مناسباتک نه اساسلرنده ، نه سجيهرندن دكيشمه مه ليدر . ذکای بشرک دواملي بر انموذج اوزرينه تشکل ايتمش و ترقی ايتمه يورکي کورونمسندن ، هر عصرده مليونلرجه دماغدن بلاهتدن فطانتد دوغرو عين درجه لری کچرمسندن دولايي ، بشيوز سنه مقدم ، عين اجتماعي حادثاتک منور بر دماغده ، بوکونکي شکلده ، عکسدار اولسي چوقده حيرت ايديله جک برشي دکدر .

*
**

ملاحظاتمرك موضوعنه دونه لم : بو صحيفه لر ايله يالکز اوکوست قونتدن اول دکل ، فقط ايتاليانلرک ايلک اجتماعياتجي ديه کوسترمکه جاليشدقلى غامبانست ويغو - *g. vico* دنده اول اختيار بر مسلمانک مستريح بر دماغ ايله اجتماعي حادثه لری تدقيق ايتديکني ، بو موضوع اوزرنده پک درين فکرلر اورته يه قويدیغني کوسترمک ايسته يورم . في الحقيقه ابن خلدونک اثری ، بوکون بزم اجتماعيات ديدیکمز شيدر .

بناء عليه اجتماعيات اساسنده يکي بر علم دکدر . شبهه سز ابن خلدون زماننده ده يکي دکلدی . اجتماعياتي اک اي تصديق وتحقيق ايدن نقطه شودر : اجتماعي حادثه لر هر زمان بعض مفکره لرده ، فردی تأثیرلر کي دکل ، فقط متقابل اجتماعي تأثیراتک نتیجه سي کي منعکس اولمشدر .

في الحقيقة ارتق اجتماعياتي فردی هوسنرک فانی افاده لری عد ايتک مسئله سي موضوع بحث اوله ماز . چونکه کور يورزکه ، دور دور منور ذکالرده ، اجتماعي حادثه لر عيني طرزده انعکاسات پيدا ايدیور . بالنتیجه اجتماعياتده اجتماعي واقعاتي ، اجتماعي زمره لرك افعال و تمایلاتي کي قبول ايتک لازمدر . چونکه مختلف مدنيتلرک و مختلف دورلرک متفکرلری ، تشابه برتلقی اوزرنده تصادم ايتمشدر ، اوراده مختلف اجتماعي مسائلک علمی ايضاحنه عائد مفتاحي آرامشدر . [۱]

ضياء الميرين فخري

[۱] ابن خلدونک بومهم و معاصر علم و فلسفه ايله علاقه دار فکرلری « ابن خلدون » آدلی اثر مزده اصلي متنلریله برابر کوسترلشدرد . اورايه مراجعت ايديله بيلير . بوراده کيلر اولجه عرض ايدلديکي وجهله «ل» قومپلووتيز « دن نقل صورتيله در .